

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Nummer 164

zomer 2023

Aves Visum

In deze Aves Visum . . .

- 5 de paardenbloem in het zonnetje
het zonnetje in de paardenbloem
- 6 Microscopisch bekeken - Schietmotten en kokerjuffers
- 7 Over poep en kunstmest - stikstof
- 10 Herenboeren de Vlinderstrik - Albert Boersen, boer in de Vlinderstrik
- 12 Nieuwe werkplaats/opslagloods
- 16 Zonkracht - onmisbaar voor vitamine D . . . maar overdaad schaadt
- 18 De Fakkel - Marion van der Broek aan het woord
- 22 Rotta Rangers en Kapoentjes ontdekken de natuur
Met de zomer in je boll!

Jan Smith heeft z'n oude tekenhobby weer opgepakt, het resultaat mag er zijn!

Nieuwe fietsen ouderwetse service

www.reijneveldrijwielen.nl

RIESE & MÜLLER

FREEBIKE

CORTINA

BSP

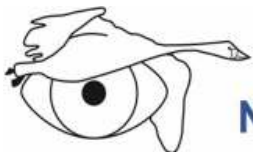
QWIC

Zuidplasstraat 4, Moerkapelle • 079 - 593 3388

En verder . . .

- 4 Van het Bestuur
Van de Redactie
- 14 Bijdehand - Terrasbijen
SBB Column
Even voorstellen, Jessie Bragdon
- 15 In en om het Trefpunt
Algemene ledenvergadering
Plantenruilbeurs
- 19 Ruimtelijke Ontwikkelingen
in de Noordrand
- 21 Natuurwerk - Natuurdoelen
- 24 Mystery Bird

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

Email info@rotta-natuur.nl

Website <https://www.rotta-natuur.nl>

ANBI RSIN-816580662

Iban NL60 TRIO 0254 40 52 23

KvK Haaglanden, nr. 40464998

Natuur- en Vogelwacht Rotta is een zelfstandige natuur- beschermingsvereniging, actief in het Recreatiegebied Rottemeren en de omliggende gemeenten Zuidplas, Lansingerland en de noordrand van Rotterdam. De vereniging heeft ten doel flora en fauna te verbeteren en het (doen) herstellen van verstoringen daar in; het beschermen en in stand houden van groenvoorzieningen en natuurgebieden en het opkomen voor het milieu; het (doen) realiseren en het (doen) in stand houden van ecologische, landschappelijke en recreatieve verbindingzones. De vereniging is opgericht op 9 februari 1982.

Lidmaatschap

Volwassenen min. € 12,50 per jaar

Jeugd (tot 18 jaar) min. € 6,50 per jaar

Donateurs min. € 12,50 per jaar

Bestuur

Voorzitter: Hans Sanders 06 - 40 56 77 69

email: voorzitter@rotta-natuur.nl

Vicevoorzitter: Henk Starink 06 - 28 54 40 03

email: henk.starink@rotta-natuur.nl

Secretaris: Peter Wienbelt 06 - 51 48 84 75

email: secretaris@rotta-natuur.nl

Penningmeester: Cor van de Lustgraaf 06 - 29 24 27 69

email: penningmeester@rotta-natuur.nl

Ledenbeheer: leden@rotta-natuur.nl

Leden:

Marijke den Oudendammer 06 - 28 51 81 05

Arend Hoogeveen 06 - 83 69 84 50

Vacature

Vertrouwenspersoon Natuur- en Vogelwacht Rotta:

Josien Hofs 06 - 12 13 46 83

Verenigingsgebouw Natuurcentrum Trefpunt Rotta

Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

010 - 521 63 34 (alleen tijdens openingstijden)

Beheerder: Ad Somers 06 - 39 32 11 13

email: trefpunt@rotta-natuur.nl

Open: donderdag 10.00 - 16.00 uur

zaterdag 12.00 - 16.00 uur

Bij de voorpagina: Paardenbloem, © Arend Hoogeveen
Lees op pagina 5 over de 'zonnige paardenbloem'

Verenigingsblad Aves Visum

Redactie: Josien Hofs, Arend Hoogeveen en Hans Soeterbroek

Redactieadres: avesvisum@rotta-natuur.nl

Druk: Editoo Arnhem

Iedereen kan een artikel voor Aves Visum aanbieden, uiterlijk twee weken voor de verspreidingsdatum (in de eerste week van maart, juni, september en december). De redactie behoudt zich het recht voor artikelen in te korten, te wijzigen of te weigeren, waar nodig in overleg met de auteur(s). Copyright foto's bij de fotograaf.

ROTTA WERKGROEPEN

Rotta Rangers en Kapoentjes

info Marion van den Broek

jeugd@rotta-natuur.nl

Rotta Natuurwerk

Info Rien van der Vorm

natuurwerk@rotta-natuur.nl

Rotta Onderzoek

Info Maurice van Veen

onderzoek@rotta-natuur.nl

Trefpunt Vrijwilligers

Info Annet van der Kooij

trefpunt-op-zaterdag@rotta-natuur.nl

Rotta Communicatie en Website

Info Birgitte Blom

communicatie@rotta-natuur.nl

Werkgroep Ruimtelijke Ontwikkelingen

info Jaap van Lien

jaap.van.lien@rotta-natuur.nl

Projectgroep Oppervlaktewaterkwaliteit Oostland

info Cees van der Burg of Ruud Kolpa

poko@rotta-natuur.nl

Alliantie GroenBlauwe Rotte

Info Arend Hoogeveen

www.alliantiegroenblauwerotte.nl

Ledenexcursies

Info Bert van den Bulk

excursies@rotta-natuur.nl

Rotta Erfvogels en Tuinadvies

Info Henk Starink

advies@rotta-natuur.nl

Van het Bestuur

Op 15 maart ben ik een van de 10 tellers in stembureau Het Baken in Bergschenhoek. Het tellen van de stembiljetten voor de Provinciale Staten en het Waterschap valt me zwaar. Steeds weer een biljet op de stapel van lijst 19, de BBB. De partij die in haar gezamenlijke 'plan stikstofaanpak' met JA21 vindt dat we prima de helft van de Natura 2000 gebieden kunnen afschaffen omdat "... de natuur zich nu al prachtig ontwikkelt!" Het is een gotspe.

Toch ben ik erg voor BBB, maar wel de **BBB** van onszelf: **Beheer, Behoud en Beleef** natuur. De inzet hiervoor is urgenter dan ooit. Lees het jaarverslag van onze vereniging over het jaar 2022 er op na om een beeld te krijgen hoe wij dit concreet maken. (je vindt het jaarverslag op onze website – 'over ons' en dan 'publicaties').

Hierin lees je over **Beheer**: meer dan 3.000 uur noeste arbeid in onze natuurparels zoals het Koornmolengat, Nessebos, Wiebertjes en Park de Polder. **Behoud** vindt vooral plaats door aan veel tafels het belang van natuur te behartigen. In en rond Lansingerland is Jaap van Lien de grote kartrekker. Arend Hoogeveen zet zich in voor de regio Zuidplas en het behoud van een groenblauwe Rottezoom. Cees van der Burg behartigt de natuurbelangen bij de plannenmakers van de luchthaven RTHA die nog steeds denken in meer, meer, meer. De werkgroep POKO houdt de (slechte) kwaliteit van ons water scherp in de gaten en probeert invloed op verbetering uit te oefenen. **Beleef** doen we met z'n allen onder andere tijdens ledenexcursies, Rotta Rangers, Expeditie Rotta, de publiekswandelingen en de vogelcursus. En.. vergeet niet, zeker in deze tijd van het jaar, er lekker zelf op uit te gaan.

Het eerder genoemde jaarverslag is besproken tijdens onze Algemene Ledenvergadering op 28 maart j.l. Naast de 'standaardriedel' twee hoogtepunten: Willem Willemsen wordt als allereerste Rotta-lid ooit benoemd tot *Goudhaantje van het Jaar*. Het tweede hoogtepunt vindt na de pauze plaats; de *pub quiz* door Hans Sanders en Marijke den Oudendammer. Zeer leerzaam, vooral ook zeer vermakelijk en goed voor de teamgeest.

Jammer alleen dat er in deze pub niets geschonken wordt. De dichter Willem Kloos zei niet voor niets "*Ik hou van de natuur, maar je moet er wel wat te drinken bij hebben*"

Peter Wienbelt

Van de Redactie

Op de voorpagina van deze Aves Visum pronkt de paardenbloem. Deze bloem was genomineerd voor de verkiezing als onze nationale bloem, maar hij heeft 'verloren' van het madeliefje. De uitslag van de verkiezing is in de Vroege Vogels uitzending van 4 juni bekend gemaakt, wellicht heb je meegedaan.

Het toeval wil dat de onvolprezen paardenbloem een speciaal artikel heeft in dit nummer, zelfs in de winter nog in bloei en waardplant voor heel wat insecten.

Insecten komen in dit nummer ook weer aan bod, zowel langs de waterkant als op het terras, tenminste dat doet de naam van de terrasbij vermoeden.

Veel aandacht deze keer voor het verenigingsleven. De nieuwbouw van de werkplaats/opslagloods bij het Trefpunt, de activiteiten binnen, de jeugd en De Fakkel geven een indruk van wat er allemaal gebeurt. Uiteraard naast het buitenwerk. Jaap van Lien ontdekt een nieuw fenomeen, de faunatoren, en Rien van der Vorm laat zien hoe beheer en onderzoek met elkaar verbonden moeten zijn.

Dick van Stegeren heeft als boswachter-publiek bij SBB na 6 jaar afscheid genomen. De nieuwe medewerker Jessie Bragdon stelt zich voor in de boswachterscolumn.

Albert Boersen, boer op de Herenboerderij De Vlinderstrik vertelt over zijn missie als bioboer, de successen en de tegenvallers die zich voordoen op zo'n bijzonder terrein tegen de stad aan en tussen allerlei infrastructuur in.

De achtergrondverhalen gaan deze keer over poep, oftewel bemesting en de gevolgen van overdaad aan stikstof. Bij het schrijven van dit stuk schijnt de zon volop. We kijken daar niet meer zo onbevagen naar als vroeger. Te veel is niet goed, niet voor ons velletje en niet voor de aarde. Zoals met veel dingen: geniet, maar met mate.

De redactie wenst je een mooie, en hopelijk niet te warme, zomer toe, met zo nu en dan een weldadige bui.

de paardenbloem in het zonnetje het zonnetje in de paardenbloem

Arend Hoogeveen

Waarschijnlijk is het aan je voorbij gegaan, maar 30 april was het de Internationale Dag van de Paardenbloem. Deze is in het leven geroepen om het belang van de bloem – vaak gezien als onkruid – in de natuur te onderstrepen. Waarom zou je blij worden van paardenbloemen? - Nou, neem alleen al de honderden bloemblaadjes, die dicht tegen elkaar aan zitten gedrukt op het bloemhoofd en samen als één grote gele bloem ogen: het zonnetje in je tuin! Kijk nog maar eens op de voorpagina van deze Aves Visum! En niet voor niets was de paardenbloem, naast het madeliefje (is het geworden), fluitekruid, kievitsbloem en pinksterbloem, genomineerd voor de verkiezing als onze nationale bloem.

De paardenbloem (Latijnse naam: *Taraxacum officinale*) is een soort uit de composietenfamilie (Asteraceae). Er zijn vele honderden soorten paardenbloemen. Ze groeien in de gematigde streken van Europa, Azië en Noord-Amerika. Het is een winterharde vaste plant die tot bijna 30 cm hoog kan worden. Door zijn brede verspreiding en hardnekkige wortels, is hij niet overal populair.

De voortplanting vindt voor een groot deel plaats door middel van apomixie, dat wil zeggen dat het vruchtbeginsel kan uitgroeien tot een zaad zonder dat de eicel bevrucht is geweest. De paardenbloem vormt op deze manier klonen. Daardoor zijn er grote groepen paardenbloemen die genetisch nauwelijks en morfologisch weinig van elkaar verschillen, deze worden microsoorten genoemd.

De vrucht is een eenzadig nootje. Aan het nootje zit het gesteelde vruchtpluis (pappus). Het vruchtpluis zit vast op een steeltje (het rostrum), daaronder zit de piramide en het vruchtlichaam. Dit laatste heeft ribben en heeft veelal stekels aan de bovenkant. De kleur van het vruchtlichaam is een belangrijk determinatiekenmerk. De nootjes met hun

vruchtpluis worden door de wind verspreid (anemochorie).

Er zou meer aandacht moeten zijn voor de paardenbloem. De bloem zit overal tussenin en wordt vaak als onkruid beschouwd. Maar de paardenbloem kan juist voor allerlei dingen nuttig zijn. Onlangs verscheen er een rapport waarin staat dat de paardenbloem nummer één is voor insecten. Ook weidevogels kunnen er

pluizige zaden van verschillende soorten paardenbloemen

voordeel uit halen. Als kuikens uit hun ei komen, moeten ze dagelijks 10.000 insecten eten.

Paardenbloemen zijn een bron van voedsel en zijn voedzaam en geneeskrachtig. De plant is eetbaar van bloemblad tot wortel. Je kunt de bladeren rauw in een salade verwerken, al kunnen ze enigszins bitter sma-

ken. Het is gezond en het plantje kan bij veel gerechten een lekkere toevoeging zijn. Van de zogenaamde paardenbloemhoning tot salade, gelei, thee en koffie, het plantje heeft een waaier aan toepassingsmogelijkheden.

Maar dat is niet het enige nut van de bloem. Van een specifiek soort paardenbloem kun je zelfs rubber maken, wat uiteindelijk terechtkomt in auto- en fietsbanden. We moeten accepteren dat de bloem een plekje heeft in onze gazons. Voor veel mensen opent dit inzicht een nieuwe wereld.

De Engelse naam van paardenbloem luidt 'dandelion'. Het komt waarschijnlijk van het Franse 'dent de Lion': 'tand van de leeuw'. En dat verwijst weer naar die inkepingen oftewel 'tandjes' bovenaan elk geel lintbloemetje. Dat wij hem paardenbloem noemen is eigenlijk vrij typisch. Paarden lusten hem namelijk niet, de vinden hem vast te bitter. Waarom we hem dan toch paardenbloem noemen . . . ? <<

Microscopisch bekeken

Schietmotten en kokerjuffers

Schietmotten zijn vliegende insecten, die zich vooral langs de oever van waterpartijen ophouden. Je hebt er vast weleens eentje gezien, zo'n beestje met hele lange vleugels op zijn rug en lange voelsprietten op zijn kop. Ze vlieden meer van hot naar her dan dat ze in een rechte lijn vliegen.

Schietmot

In alle soorten en maten

In ons land komen ongeveer 182 geregistreerde soorten schietmotten voor. Ze zijn er in uiteenlopende uitvoeringen en afmetingen. De een nog mooier dan de ander. Ook in lengte is er grote variëteit. De kleinste exemplaren meten niet meer dan een paar millimeter en de grote joekels worden soms tot wel 2 centimeter lang. Sommige zijn groen, andere rood, weer andere motten motten zonodig gevlekte vleugels hebben, terwijl weer andere soorten genoeg nemen met een egaal gekleurd vleugelpakket.

Ze doen niets, die motten! Nou ja, behalve dan dat ze de hele dag vloeibaar voedsel tot zich nemen, want ze kunnen niet bijten, of knagen. Ik heb ooit iemand gekend die dat ook deed, de hele dag aan het bier, maar die is niet oud geworden. Net als de schietmot, want die leeft, afhankelijk van de soort, slechts enkele dagen tot een maximaal een paar maanden.

Van eitje tot baltsvlucht

Schietmotten leggen eitjes en zetten die in een gelatineachtige massa af in het water. De larf – de kokerjuffer genoemd – kruipt uit het eitje en vervelt in de loop van tenminste een jaar zeker wel een paar keer tot ze

volledig is ontwikkeld. En dan is het tijd voor de baltsvlucht. Alles moet snel, want er is geen tijd meer te verliezen. Schietmotten zijn meestal 's nachts actief en voeren dan ook de paringsdans meestal uit. Hun achterlijven zijn dan met elkaar verbonden, maar de koppen staan van elkaar af (er wordt dus niet gekust).

Kokerjuffers

Hun larven hebben wel kaken en kunnen hun voedsel dus kauwen. Ze brengen het grootste deel van hun leven als larf door onder water. Dan noemen we ze kokerjuffers. Die leven in rivieren, meren, moerassen, vennen en ander zoet water. De meeste soorten kunnen alleen maar tot volledige ontwikkeling komen in relatief schoon water waarin voldoende zuurstof is opgelost; ze zijn dan ook een goede indicatorsoort voor een gezond watermilieu. Hoe meer kokerjuffers je opvist in je schepnet, des te zuiverder is het water.

Kokerjuffer © Jan Smith

Kokertje metselen

Kokerjuffers maken als larfje over het algemeen een kokertje van het materiaal uit de omgeving waarin ze leven. Soms zijn dat afgestorven plantenresten die ze met kleverig spinsel aan elkaar plakken. Soms

Het jaar 2023 is uitgeroepen tot het jaar van de schietmot, het volwassen stadium van de kokerjuffer. Doe mee met dit nationale telprogramma. Voer je waarnemingen van schietmotten en kokerjuffers in op www.waarneming.nl, al dan niet vergezeld van foto's.

maken ze hun onderkomen van elkaar gekleefde zandkorrels of afgeknaagd blad. Het kokertje heeft meestal een ronde taps toelopende vorm, maar kan ook driehoekig of vierkant zijn, langwerpig lang of juist heel kort. Sommige kokerjuffers kiezen verschillende soorten materiaal om het omhulsel meer stevigheid te geven en andere maken zich minder druk om de stevigheid en gebruiken altijd hetzelfde materiaal. Van sommige soorten is bekend dat ze simpelweg een stuk stengel aan twee zijden doorbijten, de achterdeur dichtmetselen en het stengeldeel als kokertje gebruiken. De meeste kokerjuffers lijmen de bouwmaterialen dakpansgewijs of spiraalsgewijs aan elkaar. Van dichtbij bekeken zijn het soms de prachtigste bouwwerkjes.

Als een slak altijd het huis bij de hand
Als ze zich eenmaal veilig voelen, steken ze hun kopje naar buiten en kruipen ze met hun voorpootjes over de bodem op zoek naar voedsel, vaak in de vorm van dierlijk plankton, soms ook nemen ze genoeg met een vegetarisch hapje. Onder een vergrootglas zijn het stuk voor stuk fascinerende kleine waterwondertjes. En maar sjouwen met dat huis. <<

Over poep en Kunstmest.

Arend Hoogeveen

Eeuwenlang combineerden boeren veeteelt met akkerbouw, de zogenaamde 'gemengde bedrijven'. De poep van de koeien werd verstrooid over het land waarop granen, aardappels, knollen en andere gewassen werden verbouwd. De boer oogste, sterk beïnvloed door het weer, wat er op de akkers op kwam. Maar dit natuurlijke proces kon in de loop van de tijd de honger van de steeds meer vergende landbouw niet bijbenen.

Wil je als boer of tuinder gezonde gewassen oogsten dan doe je er goed aan niet de planten te bemesten maar de wormen te voeren!

De Duitse scheikundige Justus von Liebig ontdekte in de negentiende eeuw dat Moeder Aarde geen magische levenskrachten bevat; een plant gedijt net zo goed in een vaas met de juiste zoutoplossing als op goed bemeste humus. Op dat inzicht borduurde de wetenschap verder om de groei van gewassen kunstmatig te beïnvloeden.

Vanaf 1850 kregen de gewassen superfosfaat toegediend. Dat zout kon je delven als steenkool. Fosfaat, evenals als kalium is goed voor de groei van planten, het levert bouwstoffen en stimuleert de opname van zonne-energie. Echter het nijpendst bleek de behoefte aan stikstof. En dat terwijl stikstof zowat alomtegenwoordig is, vier vijfde van de lucht bestaat eruit. Het probleem is dat gewassen stikstof niet als gas uit de lucht kunnen opnemen, ze drinken het met hun wortels.

In het eerste decennium van de twintigste eeuw lukte het de wetenschap om stikstof aan waterstof te binden tot ammoniak: het was de 'geboorte' van kunstmest. Kort daarna werd er een techniek (reactorvat) ontwikkeld

om dat op grote schaal toe te passen. Dat inzicht en die ontwikkeling hadden grote gevolgen: mesthopen weken voor balen kunstmest. Een wereldwijd stikstoftekort werd zo afgewend, niemand hoeft hierdoor meer honger te lijden, echter het produceren van kunstmest is wel een grondstof- en energievretend proces.

Kunstmest is als een paard van Troje. Eenmaal in de bodem verricht kunstmest naast goede ook slechte werken. Een groot deel lekt weg naar het grondwater, daar verpest hij de natuur en bedreigt hij de drinkwatervoorziening. Bovendien neemt kunstmest niet alle taken van natuurmest over. In tegenstelling tot kunstmest zorgt de structuur van stalment ervoor dat die zijn voedingsstoffen geleidelijk afgeeft en een goed tehuis biedt aan insecten, schimmels, wormen en ander leven dat de structuur van de bodem verbetert. De poepjes van oormurmen en duizendpoten zijn evengoed mest!

Kunstmest lokt uit tot vals spel. Wil je de gangbare landbouw volhouden dan is dat aan een al eeuwenlange regel gebonden: haal je meer van de grond dan je er poep opgooit dan verdort het gewast, gooi je er meer poep op dan het gewas aan kan dan raak je niet alleen je opbrengst kwijt maar ook je voorraden. Kunstmestfabrieken graven al het in de bodem aanwezige fosfaat op en verstoken onevenredig veel olie/gas om de stikstof uit de lucht te winnen.

Wat kunstmest de grond aandoet is goed te zien aan de wormen. In een gezond weiland leven wel zo'n 500 regenwormen per vierkante meter, net zoveel kilo's wormen onder de grond als kilo's koe erboven, terwijl een kunstmestbodem nog maar 5 tot 50 regenwormen per vierkante meter telt.

Wormen zijn op het eerste gezicht verwaarloosbare levens, maar ze zijn ongelofelijk belangrijk voor een ge-

zonde bodem. Charles Darwin heeft een grondige studie gedaan naar deze schepseltjes en schreef 'Het valt te betwijfelen of er veel andere dieren zijn die zo'n belangrijke rol in de geschiedenis van de wereld hebben gespeeld.' In zijn wormenonderzoek bevestigde Darwin zijn gedachte dat kleine veranderingen op de lange duur grote gevolgen kunnen hebben. Hapje voor hapje, poepje voor poepje, gaat heel de bodem van een bos of akker eens in de drie jaar door de darmen van de wormen heen. Aristoteles noemde niet voor niets de regenwormen 'de ingewanden der aarde'.

Als een levende tube knijpt een worm zijn darminhoud geregeld van onderaf het maaiveld op in de vorm van de bekende pastahoopjes. Al weegt zo'n

hoopje maar 10 gram, toch poepen alle regenwormen bij elkaar zo'n 5 kilo per vierkante meter per jaar: prima mest met alle noodzakelijke mineralen. Wil je als boer of tuinder gezonde gewassen oogsten dan doe je er goed aan niet de planten te bemesten maar de wormen te voeren!

Natuurlijke mest of kunstmest wordt bewust uitgestrooid of geïnjecteerd. Mits goed gedoseerd, hoeft voor vruchtbare landbouwgrond geen overmaat aan stikstofverbindingen in de akker- en weidegronden terecht te komen, echter het mestoverschot in Nederland nodigt daartoe niet uit. Bovendien hebben de monoculturen, zoals bijvoorbeeld akkers met Engels raigras en voedermais, en het veelvuldig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen een negatief effect op de kwaliteit van het bodemleven en het oppervlaktewater, en daarmee op biodiversiteit.

Stikstof

De huidige stikstofproblematiek waar agrariërs, natuurminnaars en politici in Nederland elkaar regelmatig over in de haren vliegen, wordt veroorzaakt door lastig te reguleren emissies. De vermeende tegengestelde belangen zijn groot, niet in de laatste plaats voor die van de natuur.

Stikstof is een belangrijke bouwstof voor al het leven op aarde. Maar door onze manier van leven komen er schadelijke stikstofverbindingen in lucht, water en bodem terecht. Het gaat daarbij vooral om stikstofemissies van de industrie, het verkeer en boerenbedrijven. Ze slaan neer in de natuur als voedingsstof, maar ze verstoren het natuurlijk evenwicht. Stikstof krijgt de overhand, terwijl voedingsstoffen als calcium (kalk), magnesium en kalium uit de bodem wegspoelen.

De neerslag – depositie – van deze zogenaamde reactieve stikstof levert in natuurgebieden de meeste schade op. Niet alleen in de Natura 2000 gebieden, ook bijvoorbeeld in de

'O, Nederland, let op uw saeck!'. Dat is de titel van een protestlied uit 1576 tegen de Spaanse overheersing, maar het stikstofspook is misschien wel net zo bedreigend! <<

Bronnen:

- *De kleine verlossing of de lust van ontlasten, Midas Dekkers - Uitgeverij Atlas Contact, ISBN 978 90 450 2648 0*
- *BIJ12 – werkt voor provincies, Informatiepunt Stikstof en Natura 2000*

Cabaretière Jasperine de Jong zong lang geleden: al dat natuurlijke mest beter is dan kunstmest:

Mijnheer De Bondt, mevrouw De Bondt
Wij willen natuurlijke mest in de grond
Weet u dan niet dat van fosforsulfaat
Langzaam maar zeker de bodem vergaait
Ach dat u toch onze bede verstonde
Enkel natuurlijke mest is gezond
Mest van de koe of desnoods van de hond
Mijnheer De Bondt, mevrouw De Bondt

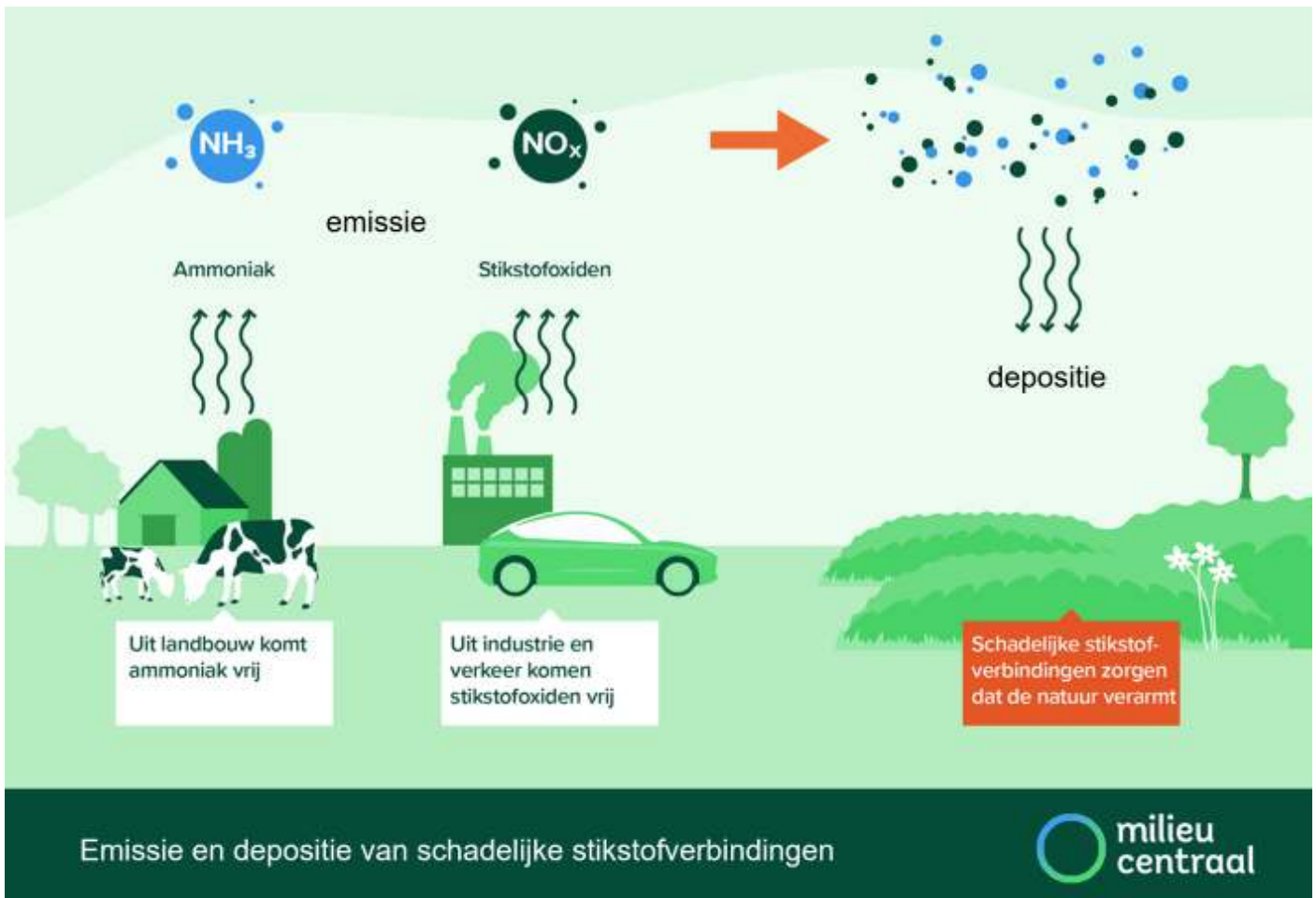
Wat zegt de dabilia
'Ik wil fecalia'
Wat zegt de krokus der lente
'Ik wil excrementen'
Wat zegt de anjelier
'Ik verlang naar echte gier'
En wat de roos aan haar wortelentak
'Oh, ik snak naar 'eerlijke kak'
Heerlijke kak, heerlijke kak

Mijnheer De Bondt, mevrouw De Bondt
Wij eisen natuurlijke mest in de grond
Weet u nu nog niet dat fosforsulfaat
Ons welzijn benadeelt, ons leefklimaat schaadt
't Is een belediging, 't is een affront
Enkel natuurlijke mest is gezond
Mest van de koe of desnoods uit uw kont
Mijnheer De Bondt, mevrouw De Bondt

Wiebertjes en het Nessebos zien we de effecten: brandnetels en bramen 'schieten als paddenstoelen uit de grond' en overwoekeren andere soorten. Binnen onze natuurwerkgroep hebben we zelfs een 'bramenteam' dat de alom verstrengelde takken en uitlopers – mechanisch – te lijf gaat!

Het gevolg hiervan is dat de biodiversiteit afneemt. In een rap tempo verliezen we gangbare en bijzondere planten en diersoorten: van lieverlee komen er steeds meer soorten op de Rode Lijst. Omdat de natuur de basis is van onze leefomgeving en onze voedselproductie, brengt teveel stikstof op termijn dus ook onze gezondheid en welzijn in gevaar. Op de rechter pagina het een en ander in beeld.

Effecten van teveel stikstof op de natuur en mens

Wat betekent het voor jou?

- Slechte luchtkwaliteit** (Warning icon)
- Productie van voedsel in gevaar** (Warning icon over vegetables)
- Minder plant- en diersoorten** (Warning icon over a pond)
- Minder goede voeding** (Warning icon over a leaf)
- Slecht voor de gezondheid** (Warning icon over a person's lungs)
- Biodiversiteit neemt af** (Warning icon over a tree)
- Te veel voedingsstoffen** (Warning icon over soil)
- Bodem verzuurt** (Warning icon over soil)
- Mineralen verdwijnen** (Warning icon over soil)
- Minder wisselwerking micro organismen** (Warning icon over soil)
- Bodemleven neemt af** (Warning icon over soil)
- Eentonige leefomgeving** (Warning icon over a sparse forest)

Herenboeren de Vlinderstrik

Albert Boersen, boer in de Vlinderstrik

Josien Hof's

Als ik Albert Boersen in april spreek, als boer in dienst van de coöperatieve boerderij Herenboeren Vlinderstrik, is meteen duidelijk dat niets vanzelfsprekend is. Het land is nog veel te nat voor grondbewerking, dus daarmee ook voor nieuwe aanplant en inzaai. Ook kunnen de koeien en varkens nog niet naar buiten omdat ze dan meteen het land stuk zouden lopen. Dat zal bij het verschijnen van dit nummer inmiddels verleden tijd zijn, maar een van de uitdagingen van landbouw op klei is: nat is echt nat en droog is echt droog. Albert komt zelf oorspronkelijk van een melkveebedrijf in Friesland, en werkte hiervoor als boer bij de Floating Farm in de Rotterdamse Merwehaven, waar melkkoeien op een drijvende boerderij staan. Het doel is daar om volledig circulair te werken.

“Dat leek me een heel goed idee, productie dichtbij de afnemers, en voer halen uit de omgeving, zoals bierbostel uit een Rotterdamse brouwerij, snijafval uit de keukens van restaurants, en dan daar weer melkproducten aan terug leveren. Hoewel het kleinschalig is, het werkt heel goed.”

De volgende stap is dus de Vlinderstrik. Hoe is het, om hier boer te zijn?

“Herenboeren is een bijzondere formule. Er wordt uitsluitend geproduceerd voor de leden van de coöperatie, die voor een deel zelf actief zijn als vrijwilliger op het bedrijf. Het is erg interessant want je bent met de meest uiteenlopende dingen bezig. We hebben op deze 25 hectare een gemengd bedrijf met zowel akker- en tuinbouwgewassen en dieren. Je hebt met de leden van de coöperatie te maken die bepaalde verwachtingen hebben. De wekelijkse uitgifte van producten hangt af van wat er op dat moment voorhanden of geoogst is. Dat betekent dat op dit moment het aanbod weinig variatie laat zien. Gelukkig begrijpen de deelnemers dat, het is het centrale uitgangspunt van het bedrijf. Hoewel ik in loondienst ben van de coöperatie is het beslist geen van negen tot vijf baan. Als het

Het is belangrijk dat we onze manier van boeren goed uitleggen, en daar horen positieve en minder gemakkelijke ervaringen bij.

nodig is moet je er zijn, zeker voor de dieren. En soms moet je even profiteren van het weer bij aanplant, inzaai of oogst. Er zijn zo veel aspecten aan het bedrijf en het is niet zo dat ik overall expert in ben, dus ik laat me ook weer adviseren door mensen die op deelgebieden meer kennis of ervaring in huis hebben. We hebben hier wel 60 verschillende gewassen, er valt dus heel wat te leren.”

Jullie hebben behalve groene producten ook slachtvee. Je zou denken dat de deelnemers aan zo'n bedrijf vaker vegetariër zijn.

“Het is zo dat iets minder dan de helft van de leden voor de vegetarische optie kiest, een meerderheid gaat dus voor het totaalpakket inclusief vlees. Mensen die zien hoe goed de dieren het hier hebben, hoe we met het welzijn bezig zijn, denken: in dat geval kan ik wel vlees eten. Mensen worden vaak vegetariër als ze zien hoe het leven van dieren in de groot-schalige bio-industrie is, en hoe het toegaat in sommige grote slachterijen. We zijn wel steeds in gesprek over

het aantal dieren dat nodig is om aan de vraag van de leden van de coöperatie te voldoen. Verder heb je nog te maken met slagers en hun planning, en dan ben je als kleine speler niet de meest interessante klant.”

De kippen zijn helaas al weer langere tijd opgehokt vanwege de vogelgriep. De koeien en de varkens zijn nog binnen, maar kunnen vrijelijk rondlopen in de stal, geen vaste plekken of kooien hier. Toch levert ook dat weer dilemma's op:

“Het dierenwelzijn staat hier voorop. Er werden biggetjes geboren, en het idee was dat ze naar believen konden drinken bij de zeug, dus ze bleven in dezelfde ruimte. Maar helaas gaat zo'n groot varken gemakkelijk op een loslopend biggetje liggen en die overleeft dat natuurlijk niet. Dus toch de zeug maar weer de eerste paar maanden scheiden van de biggen? Dat zijn zaken die we met elkaar in de coöperatie bespreken, je wil het zo natuurlijk mogelijk doen, maar als het resultaat is dat er gezonde biggetjes doodgaan is dat toch niet wat je wil.

Als de staat van de grond het toelaat kunnen ze binnenkort weer naar buiten met z'n allen, ook de koeien. Het moet nog wel wat droger worden, anders is het in een paar dagen een grote modderpoel en valt er niets meer te eten. Het gras is door de achterblijvende temperaturen nog onvoldoende gegroeid, dus bijvoeren zal de eerste tijd nog nodig zijn."

Je bent boer op het terrein van Natuurmonumenten, en je bent omgeven door infrastructuur: luchthaven, HSL, metrobaan en de toekomstige A16-A13 verbinding. Dat geeft wel bijzondere voorwaarden.

"Inderdaad, een van de dingen is dat het grondwater laag gehouden wordt omdat er stabiliteit nodig is voor de tunnelbak van de HSL. Verder heeft Natuurmonumenten een pakket eisen voor natuurlijk beheer. Uiteraard gebruiken we geen gif, en bemesting moet ook aan voorwaarden voldoen. Als je helemaal niet bemest levert dat een zeer schrale oogst op, dus zoek je uit wat wel kan om voor voldoende opbrengst te zorgen. Het gebruiken van de mest van ons eigen vee is natuurlijk ideaal. De grote hoeveelheid regen die in de voorgaande maanden gevallen is, (en op het moment van het interview nog verwacht wordt), maakt dat we het land nog niet op kunnen met de tractor om de grond klaar te maken voor de ver-

bouw. Je hebt hier dus te maken met allerlei vraagstukken die je in de meer traditionele landbouw en veeteelt niet zo tegenkomt. En dan is dit gebied extra uitdagend, ook in vergelijking met andere Herenboeren in het land".

Jullie hebben ook fruitbomen aangeplant in wisselteelt om te voorkomen dat er ziekten zich gemakkelijk verspreiden. Wat levert dat op?

"We hebben inderdaad verschillende fruitsoorten staan, zoals appels, peren en kersen, en binnen de soorten ook nog verschillende rassen. En er staat een rij kersen langs in de hoop dat de vogels daar genoeg aan hebben. Het duurt bij fruit wat langer voor je resultaat ziet, de eerste bomen staan er nog geen drie jaar, dus daar valt nog niet veel over te zeggen."

Als eigentijdse boer maakt Albert ook gebruik van sociale media, zoals Facebook en Twitter. Het is erg leuk om hem daar te volgen, je krijgt van alles mee, zowel lief als leed. Je bent daar ook wel eerlijk over wat er gebeurt.

"Ja ik vind het goed om onze ervaringen te delen, en je krijgt vaak leuke reacties. Het is belangrijk dat we onze manier van boeren goed uitleggen, en daar horen positieve en minder gemakkelijke ervaringen bij. Soms krijg je een lelijke scheldpartij, vooral als het om de dieren gaat, maar daar kijk ik al niet meer van op. Verder is het

ook goed om met iedereen in de omgeving een prettig contact te hebben, er zitten meer agrarische bedrijven hier, we zijn elkaars burens. Ook al doen we dingen anders, goede burens horen er zeker bij. De samenwerking met de vrijwilligers is bijzonder, die zijn niet allemaal vanuit dezelfde motivatie betrokken. Uiteraard willen ze allemaal eerlijk en biologisch geteeld voedsel, waarvan je weet waar het vandaan komt. Sommigen vinden het vooral fijn om mee te doen en de handen uit de mouwen te steken, anderen zijn weer meer activistisch ingesteld."

De Herenboerderij Vlinderstrik bestaat pas drie jaar, dus het pionieren, wat deze boer kennelijk graag doet, is voorlopig nog niet voorbij. Mist hij het Friese boerenland uit zijn jeugd?

"Er is hier ook veel moois te zien, maar welke kant je uitkijkt, je ziet wegen, bebouwing, de trein. En dat is niet de weidsheid van het land waar ik ben opgegroeid. De uitdaging is hier wel vele malen groter. Over sommige onderwerpen zijn we er nog niet uit hoe het precies moet, het is uitproberen, zien wat het oplevert, kijken wat er anders kan. Maar het verkorten van de voedselketen en boeren met respect voor de natuur en de dieren geeft zeker veel voldoening." <<

Met eigen ogen kijken? Volg op de fiets of wandelend het vorig jaar geopende Polderpad (www.polderpad.nl) of doe mee met de maandelijkse rondleiding door Natuurmonumenten.

Nieuwe werkplek

Vakmanschap is meester

In 2022/2023 hebben Rotta-vrijwilligers met vereende krachten bij het Trefpunt, een fraai staaltje van vakmanschap. Nadat bestuurlijk had voorbereid bij Staatsbosbeheer, konden de de hun trouwe maatje Pjer Mulder beginnen met hun maan- en regelen der bouwvakunst kreeg het bouwwerk week na week schroeven, frezen, verven en wat er nog meer bij komt kijken.

Ook niet te onderschatten is de inzet van Kees van Krimpen letterlijk iedere balk, plank en paneel tot op de millimeter is steunen, hang- en sluitwerk en niet te vergeten de elektrische elektriciteit heeft aangelegd. De inzet van Ad Somers was om en afvoer van de vroegere opstallen voor zijn rekening nam uit, installeerde de elektrische roldeuren en was er altijd om weg te wijzen.

Tot slot moet ook de inspanningen van alle andere vrijwilligers genoemd: Chapeau!

© foto's: Ad Somers, Pjer Mulder, Piet Bak, Arend Hoogeveen

plaats/opslagloods

erschap!

...aten een nieuwe werkplaats/opslagloods gebouwd
...onze secretaris Peter Wienbelt het een en ander
...voormannen' Klaas Verschoor en Jos van Rijn en
...n donderdagse werkzaamheden. Geheel volgens de
...eek meer gestalte. Het timmeren, zagen, stellen,
...n voor zo'n meesterwerk zit hen in het bloed..

...die de digitale constructietekening maakte, waarop
...ingetekend; van André Gouw die alle schroeven,
...ne roldeuren heeft besteld en samen met Kees de
...n misbaar, hij nam de logistiek rondom de afbraak
...zocht de meest geschikte wand- en dakpanelen
...n aannemers en leveranciers 'buiten werktijd' de

...ers die hun steentje hebben bijgedragen worden

André

Ad

Pjer

Kees

Klaas

Jos

Marco Tanis

Terrasbijen

Het terras: misschien niet de eerste plaats waar je aan denkt bij natuur. Acties als Operatie Steenbreek en het NK Tegelwippen promoten – terecht – het vervangen van je terras voor groen in de tuin en in de openbare ruimte. Toch is er ook tussen de straatstenen en tegels veel leven. Dat is te zien als de temperatuur flink begint op te lopen; allerlei bijen en wespen vliegen af en aan op de stenen. Wat ze daar doen? Nestjes bouwen! Tussen de tegels in graven deze bijen hun ondergrondse nestjes. Bij toeval zijn onze terrassen ideale nestplekken voor veel bijen. Terrassen liggen vaak zonnig en warm, en het losse zand tussen de tegels is ideaal om te vergraven.

Langkopsmaragdgroefbij

Neem de witbaardzandbij die van nature in los zand nestelt. Zandbakken zitten vaak vol met nesten. Maar ook tussen de straatstenen heeft hij het naar zijn zin. vooral nieuwe terrassen en straten zijn populair, waar hij typische zandheuveltjes opwerpt. In de tuin zijn vaak gewone franjegroefbij en langkopsmaragdgroefbij goed vertegenwoordigd. Deze kleine, zwarte bijtjes, die soms voor mieren worden aangezien, zijn bijna in elke tuin met een zonnig terras te vinden. Omdat ze geen zandheuveltjes opwerpen, vallen ze minder op, maar als je goed oplet zie je ze vaak in grote getale, evenals hun parasieten, zoals dwergbloedbijen en het minieme geeltipje, een wespbijtje zo klein dat hij voor sommigen moeilijk te zien is.

Is het dus een goed idee om de hele tuin maar te bestraten, of de zandbak uit te breiden? Nee, dat ook weer niet. Want hoewel de bijen graag nestelen tussen de stenen, moeten ze ook nog stuifmeel verzamelen en daarvoor zijn bloemen nodig. In mijn tuin worden de aardbeien en appels die nu bloeien bestoven door de terrasbijen. Zonder bloemen en groen is het terras niets waard als leefgebied voor bijen. Het blijft beter voor de bijen om een terras te verkleinen. Maar bij creatief hergebruik van oude tegels en klinkers hoeft de nestelgelegenheid er niet op achteruit te gaan. Door bijvoorbeeld een stapelmuurtje, of verhoogde plantenbak te maken van oude klinkers combineer je ruimte voor nestjes en voor groen. Een win-win voor zowel de terrasbijen als alle andere insecten. <<

Even voorstellen,

Jessie Bragdon

Sinds maandag 1 mei ben ik senior boswachter publiek voor Rottemeren – Bentwoud en opvolger van Dick van Stegeren. Ik woon in Utrecht met mijn gezin, waar ik voorheen les gaf op een basisschool. Vijftien jaar lang heb ik met plezier in het onderwijs gewerkt. Twee jaar geleden besloot ik dat het tijd werd voor een nieuwe uitdaging. Altijd heb ik een grote interesse gehad voor alles wat leeft, en de wens gehad te kunnen werken in en met de natuur. Zodoende ben ik gestart aan Hogeschool van Hall Larenstein, waar ik in deeltijd bos- en natuurbeheer studeer, met als afstudeerrichting toegepaste ecologie. En nu dan ook daadwerkelijk aan de slag binnen het werkveld van bos- en natuurbeheer!

Een van de eerste dingen die ik heb ondernomen in mijn eerste werkweek, is een spontaan bezoek brengen aan het verenigingsgebouw Natuurcentrum Treftpunt Rotta, waar ik al met enkele leden kennis het mogen maken en direct hartelijk werd ontvangen.

Ook heb ik tijd besteed aan het leren kennen van dit prachtige gebied. Mijn collega's hebben mij op sleeptouw genomen en hebben bijzondere plekjes laten zien. Zo ben ik al even samen met boswachter Jonathan Leeuwis wezen spieken bij het Koornmolengat, waar jullie met kennis en kunde het beheer uitvoeren. Uiteraard zonder de vogels storen zo in het broedseizoen. Wat een betoverende plaats van onschatbare waarde! Het is bijzonder om je daar in de wildernis te wanen. Terwijl ik daar stond, moest ik denken aan het boek *'Natuuramnesie'* van Marc Argeloo, waarvan de ondertitel luidt; *'Hoe we vergeten zijn hoe de natuur er vroeger uitzag'*. Het Koornmolengat is een plek om ons te laten herinneren.

Ik kom graag weer op de koffie, en een kijkje nemen bij beheerswerkzaamheden in het veld! Uiteraard ben ik bereikbaar voor vragen en opmerkingen. Mijn e-mailadres is j.bragdon@staatsbosbeheer.nl.

Ik zeg, tot gauw!

In en om het Trefpunt

Naast de formele verplichtingen van een Algemene Ledenvergadering, waren er op dinsdagavond 28 maart in het Trefpunt ook een aantal gebeurtenissen die het vermelden waard zijn. En ook de jaarlijkse plantenruilbeurs verdient het om hier te worden genoemd.

Algemene ledenvergadering

Om te beginnen het benoemen van het 'Goudvinkje van het jaar' voor een vrijwilliger die zich met volle overgave inzet voor onze vereniging en die daarbij eigenlijk nooit zo op de voorgrond treedt: de zogenoemde stille werkers! Het is de bedoeling om ieder jaar een vrijwilliger op die manier in het zonnetje te zetten. Deze eerste keer viel de eer te beurt aan Willem Visser van de natuurwerkgroep. Blij en verrast nam Willem de bijbehorende oorkonde in ontvangst van Rien van der Vorm die Willem preeste voor al het goede werk en aanspoorde zo door te gaan.

Goudhaantje van het jaar Willem Visser

Het tweede vermeldenswaardige feit is dat het vorig jaar benoemde erelid Jaap van Lien 'eindelijk' zijn medaille kreeg uitgereikt, en wel door het zojuist benoemde Goudhaantje van het jaar. Ook Jaap, vorig jaar niet aanwezig bij de Ledenvergadering vanwege Corona, was zowel verrast als verguld met deze stoffelijke blijk van waardering.

Jaap van Lien met het eremetaal

Anneke Zuidervaart werd bedankt voor haar jarenlange inzet als vice-voorzitter in het bestuur van Rotta. Zij kreeg hiervoor van Hans Sanders een prachtig vogelboek, zodat ze, nu er meer tijd is voor het echte 'veldwerk', nog beter uit de voeten kan met het herkennen en benoemen van op eigen kracht vliegende wezens.

Hans Sanders bedankt Anneke Zuidervaart

Na de pauze werd deze ledenavond afgesloten met een inspirerende en prikkelende pub-quiz. Als je al denkt veel over de natuur en de daarin levende soorten te weten, dan werd met deze quiz eigenlijk alleen maar duidelijk hoeveel je er niet van weet, een pijnlijke constatering. Reden te meer om deze interactieve happening tot een jaarlijkse traditie te laten worden.

Plantenruilbeurs

Ina Meijer, onze hoofdtuinvrouw bij het Trefpunt organiseerde op zaterdag 22 april weer de jaarlijkse plantenruilbeurs. Het begon met mooi weer, dus alle planten stonden buiten op de picknicktafels uitgesteld. Er waren heel wat planten gebracht, dus het aanbod was zeer gevarieerd. Het is heel leuk om te horen en te zien dat veel mensen die verleden jaar planten meegenomen hadden, foto's lieten zien hoe hun tuin er nu uitziet. - Beginnende tuinliefhebbers waren enthousiast over het grote aanbod plantjes en stekjes dat zij gratis mee

mochten nemen en ook de voorlichting die wij gaven over combinaties van verschillende planten en hun mogelijkheden werd gretig naar geluisterd.

Het was leuk dat soms van een klein onaanzienlijk plantje de volwassen bloeiende plant ervan in de tuin van het Trefpunt konden laten zien, zoals bijvoorbeeld de stekjes van de judaspenning die veel mensen niet kenden. Deze tweejarige plant zaait zich na de bloei uit zodat er steeds weer een nieuwe generatie ontstaat. Meerdere bezoekers namen deze plant graag mee voor hun eigen tuin.

Geliefd ook waren de stekjes van de kaardenbol, waar specifiek het puttertje de zaden uit komt pikken. Wij vertelden er wel bij dat deze distel twee meter hoog kan worden en zich erg uitzaait, dus hou het bij één plant in je tuin. Rond een uur of één begon het te regenen en werden de planten naar binnen gebracht waar de ruilhandel gewoon door ging. De planten die na afloop over waren hebben we in de tuin bij het Trefpunt gezet.

Plantenruilbeurs in volle gang

Het contact tussen tuinliefhebbers was erg leerzaam en gezellig, we hopen volgend jaar weer op dezelfde manier door te gaan en bedanken alle mensen die zoveel planten hebben ingeleverd en meegenomen. <<

Zonkracht

Onmisbaar voor vitamine D, maar overdaad schaadt!

Arend Hoogeveen

Van eind maart tot en met september is de kracht van de zon op zonnige dagen hoog genoeg om Vitamine D op te doen. Dit is belangrijk voor onze gezondheid, maar veel zonneschijn kan schadelijk zijn.

Wat bepaalt de kracht van de zon?

Naast de stand van de zon en de dikte van de bewolking zijn er nog twee factoren die de zonkracht bepalen. UV-straling wordt 10-20% versterkt door weerkaatsing van zand en water. Verse sneeuw en ijs weerkaatsen zelfs 80 tot 90 procent van de zonnestraling. Dit is de reden waarom je op een zonnige wintersportdag en op een stranddag sneller verbrandt. Bij aanwezigheid van stapelwolken of enkele velden sluierbewolking naast de zon kan je ook sneller verbranden dan wanneer je onder een staalblauwe hemel ligt te zonnen! UV-straling van de zon weerkaatst dan via meerdere stapelwolken richting jouw huid, waardoor de UV-straling tijdelijk fors meer kan zijn.

Ook de dikte van de ozonlaag is een belangrijke factor. Wanneer op grote hoogte in de atmosfeer (de stratosfeer) een gebied met lagere ozonwaarden aanwezig is worden we blootgesteld aan een hogere UV-index. Er wordt dan namelijk minder zonlicht onderweg naar het aardoppervlak geabsorbeerd door ozon. De fluctuaties in de dikte van de ozonlaag (15-50 km hoog) worden veroorzaakt door veranderingen in de winden die ozon verspreiden. Koude (polaire) lucht afkomstig uit het noorden van Europa is vaak rijker aan ozon dan warme (tropische) lucht afkomstig uit Zuid-Europa.

De zon van binnen

De kern

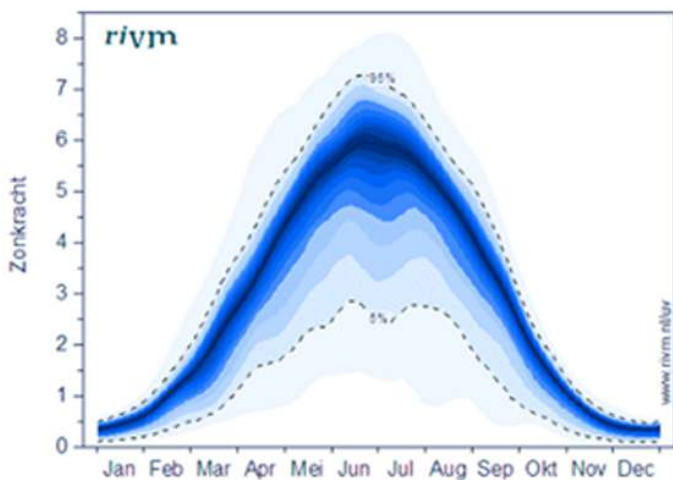
- 200.000 km diameter
- 15 miljoen graden
- Druk: 150x die op Aarde
- Kernfusie
- Stralingstransportzone
- Convectiezone
- Rotatie zorgt voor magnetisch veld
- Grillig magnetisch veld

Hoe zonnig moet het zijn om vitamine D aan te maken?

Een van de weinige vitamines die we als mensen zelf aan kunnen maken is vitamine D en daarmee hebben we geluk! Vitamine D is namelijk goed voor je immuunsysteem en leidt tot een betere weerstand. Bovendien zorgt vitamine D ervoor dat calcium en fosfor beter worden opgenomen, wat weer goed is voor je botten.

Uit onderzoek is gebleken dat je vanaf zonkracht 3 vitamine D aanmaakt. Na de winter neemt je ongewende huid de zonnestraling gemakkelijk op en is vanaf zonkracht 2,5 al een effect merkbaar. Dat je vanaf zonkracht 3 of meer vitamine D opdoet komt omdat zogenaamde UV-B-straling het aardoppervlak dan kan bereiken.

Gemiddelde zonkracht in Nederland. De blauwe balk laat zien dat alleen in de zomer en late lentemaanden er voldoende zonkracht aanwezig is om vitamine D aan te maken.

Naarmate de zonkracht hoger wordt is voor veel mensen 15-30 minuten in de zon genoeg om de dagelijkse hoeveelheid vitamine D binnen te krijgen. En hoe hoger de zonkracht des te sneller de benodigde hoeveelheid vitamine D wordt aangemaakt. Ga je in de zomer midden op de dag bij zonkracht 6-8 naar buiten dan kan 10-15 minuten zon al voldoende zijn. Met even fietsen naar de supermarkt doe je dus al genoeg vitamine D op, zonder te verbranden.

In ons land is meestal sprake van zonkracht 3 of hoger in de maanden maart tot en met september. Dat is dan ook de periode dat je de meeste vitamine D opdoet. De zonkracht is niet de hele dag hetzelfde en piekt wanneer de zon op haar hoogste punt staat. Dit is ongeveer tussen 13:00 en 15:00 uur (in de zomertijd en een uur eerder in de wintertijd). In maart en september betekent dat, dat de zonkracht voor 13:00 uur en na 15:00 uur te laag is om veel vitamine D aan te maken. Later in de lente en in de zomer staat de zon hoog genoeg om een groot deel van de dag de aanmaak van vitamine D te stimuleren. Ook met zonnebrandcrème op bereikt dan nog voldoende UV-B-straling je huid en doe je alsnog vitamine D op, in de winter is de zon niet krachtig genoeg om vitamine D aan te maken.

De zonkrachtschaal van het KNMI in samenwerking met het KWF Kankerbestrijding

Zonkracht	Omschrijving in het weerbericht	Roodkleuring onbeschermdde huid na x minuten	Huid verbrandt
1 - 2	vrijwel geen	100 - 50	-
3 - 4	zwak	35 - 25	-
5 - 6	matig	25 - 15	gemakkelijk
7 - 8	sterk	15 - 10	snel
9 - 10 en hoger	zeer sterk	minder dan 10	zeer snel

Waarom niet te lang in de zon?

UV-B-straling is niet alleen verantwoordelijk voor de aanmaak van vitamine D, maar zorgt er ook voor dat je verbrandt. Bij zonkracht 4 kun je tussen 12 en 15 uur 's middags na een half uur al verbranden. De roodkleuring ontstaat pas enkele uren later, dus op het moment dat je rood begint te zien is de verbranding al een tijdje aan de gang.

Na de winter is onze huid nog niet gewend aan een hoge zonkracht. De zon zorgt voor de aanmaak van melanine, waardoor de huid donkerder wordt. Dit pigment beschermt ons tegen het UV-licht. Veel mensen vergissen zich vooral op koude voorjaarsdagen in de kracht van de zon. De temperatuur en de zonkracht hebben niets met elkaar te maken. Het hoeft dus niet warm te zijn om te verbranden. Juist op dagen met een frisse wind wordt je huid niet warm en heb je niet in de gaten dat je verbrandt. Rond de langste dag van het jaar moet je wel oppassen, want dan kan een lichte huid al na 5-15 minuten verbranden..

Zonkrachtschaal

De hoeveelheid ultraviolette straling wordt uitgedrukt in de zonkracht, een index die in Nederland kan variëren van 0 (wanneer er geen uv-straling is) tot 10 (voor de maximale hoeveelheid ultraviolet zonlicht). De zonkrachtschaal geeft globaal aan hoe lang de huid van een gemiddelde Nederlander midden op de dag zon kan verdragen. Voor wie snel verbrandt is de tijd korter. Wie van nature een getinte huid heeft kan langer zon verdragen. <<

Bron: Weeronline

DE FAKKEL

Een Rotta-lid verhaalt over een persoonlijke ervaring in de natuur en wat dat bij hem of haar heeft losgemaakt. De fakkel wordt steeds aan een ander lid overgedragen die ons in de volgende Aves Visum zijn of haar (natuur) roerselen mee laat beleven.

Marion van den Broek aan het woord . . .

Met ons gezin gingen we vroeger vaak wandelen, dus ik was altijd al veel buiten. Toen ging het vooral om de natuurbeleving, zonder dat ik er veel van wist. Met Hans (Sanders) ging ik veel meer ontdekken en zo'n 30 jaar geleden volgden we de vogelcursus bij Rotta. Dat was het begin van mijn betrokkenheid.

Daar kwam al snel de klad in want met een jong gezin heb je je handen al vol en komt er niet zo veel van om actief te zijn. Maar zo'n 15 jaar geleden kregen we er meer tijd voor en ben ik zoetjesaan steeds meer actief geworden. Het leek me vooral erg leuk om mee te doen met de natuurwerkers, ik nam de donderdagen er vrij voor, en dat heb ik dan ook ruim een jaar met veel plezier gedaan.

Toen er met de corona-periode minder mogelijk was kreeg ik de kans om rond het Trefpunt aan de slag te gaan, samen met Marian Krispijn en Ina Meijer. We houden de tuin bij, en aan de Overtuin is vaak ook wel wat te doen. Dat is ontzettend leuk, er is altijd werk aan, en ik leer daardoor weer veel bij van de anderen. Ik ben dus nog steeds op donderdag in het Trefpunt te vinden. Verder ben ik een van de zaterdagse gastvrouwen en zorg voor koffie en thee tijdens curs-

In de tuin bij ons huis probeer ik het helemaal te doen met inheemse planten, zonder gif of kunstmest.

usavonden. En met een ploegje maken we een paar keer per jaar het Trefpunt grondig schoon.

Tuinieren

In mijn moestuin probeer ik het zo natuurlijk mogelijk te doen, maar als je wil oogsten moet je wel eens ingrijpen. Nu het zo lang nat is zitten er veel te veel slakken, dus daar moet ik wel wat mee. Het spontaan opkomende groen moet vaak gewied worden, anders krijgen de groenten te

weinig ruimte. In het kasje wil alles altijd wel, maar in de volle grond vraagt het meer aandacht. We zijn op dat complex met een leuke ploeg mensen, dan stimuleer je elkaar.

In de tuin bij ons huis probeer ik het helemaal te doen met inheemse planten, zonder gif of kunstmest. Ik koop niet meer bij de tuincentra, maar ik heb een bedrijf in Amsterdam (www.sprinklr.co) gevonden waar je gif- en kunstmestvrije planten en

bollen kunt bestellen. Het wordt keurig aan huis bezorgd en je ziet meteen dat het robuuste, sterke planten zijn.

Rotta-jeugd

Hoewel ik beroepshalve al met kinderen werk, was het jeugdwerk van Rotta niet het eerste project. Toen enkele vaste waarden stopten was het even spannend voor de vereniging, er moest er nieuw bloed gevonden worden om het voort te zetten, en tijdens corona lag het natuurlijk

helemaal stil. Het is inmiddels goed gelukt om een doorstart te maken. We zijn weer met een enthousiaste ploeg, en het is erg leuk om te doen. Omdat we altijd met thema's werken moet je het zelf inhoudelijk voorbereiden, daar leer je dan weer van, ik vind het interessant om daar dingen voor uit te zoeken. Ik doe zowel de Kapoentjes als de Rangers, het enthousiasme en de ontvankelijkheid van de kinderen maakt het meer dan de moeite waard.

Rotta-natuur

Bij Rotta heb ik het dus erg naar mijn zin, het is echt een heel toegankelijke vereniging, waar plaats is voor allerlei mensen en allerlei inzet. Er is altijd wat te doen, de sfeer is gemoedelijk, je geniet met elkaar en je leert al doende van elkaar. Er zit zo veel kennis en deskundigheid. Het is ook fijn om je verder te verdiepen in alles wat je tegenkomt, hoe meer je weet hoe leuker het wordt.

Elke keer als we samen aan het werk of op stap zijn met excursies of wandelingen ontdek je nieuwe dingen. Bijvoorbeeld de paddenstoelenexpeditie in het Nessebos afgelopen najaar was fantastisch, wat we daar in een klein gebied allemaal gezien hebben: de kopergroenzwam en de dooiergele mestzwam, heel bijzonder.

Verder kom ik graag in het Bentwoud, een paradijs voor vogels en een grote diversiteit aan planten, mooi om mee te maken hoe dat allemaal tot ontwikkeling komt. De meest bijzondere ervaring van de laatste tijd was toch in het Drentse Reestdal, waar we een paartje kleine bonte specht konden bewonderen.

De Fakkels geef ik graag door aan Maurice van Veen <<

In de tuin bij het Trefpunt

Ruimtelijke Ontwikkelingen in de Noordrand

Jaap van Lien

Op het moment van schrijven van deze rondblik in ons werkgebied is de maand mei halverwege. De enorme hoeveelheid water van dit voorjaar heeft er voor gezorgd dat de vegetatie overal is geëxplodeerd! De natuur is nu op z'n mooist. Maar hoe staat het met de ontwikkelingen in onze drukke leefomgeving. Een korte rondblik deze keer. Veel echt nieuws is er niet, voor het spektakel moet je in deze maand vooral buiten zijn!

Wilderszijde/ Park de Polder

Zoals dit voorjaar al gemeld is de gemeente druk doende om Wilderszijde bouwrijp te maken. Voor ons is dat wel duidelijk maar niet direct voor de vogels die de polder zoals elk jaar, vooral zien als hun broedgebied. De ge-

meente heeft uiteraard de taak om met die bewoners rekening te houden en heeft daarom een ecooloog aangehouden die elke week een rondgang maakt door het gebied om vast te stellen waar de broedende vogels zich bevinden. De werkzaamheden worden daaraan aangepast, een prima initiatief! Wij krijgen kopieën van de rapporten.

De oeverwaluwen hebben intussen op tenminste 6 verschillende plaatsen toegeslagen en zorgen daardoor voor de grootste commotie. Ook de Kieviten doen hun best. De meeste mogelijkheden liggen overigens in ons nieuwe natuurgebiedje. Het is het enige stukje riet van omvang

Het riet langs de nieuwe watergangen in Park de Polder/Wilderszijde koimt al weer op. © Jaap van Lien

in het hele gebied en het trekt daardoor naast moeras- en watervogels vooral verschillende rietbewoners. De rietgors was de eerste maar werd gevolgd door de rietzanger, de blauwborst en ook de kleine karekiet. Intussen beginnen de oevers van de nieuwe watergangen al weer begroeid te raken. Riet laat zich gelukkig niet zomaar verwijderen! De watergangen rondom zijn klaar, daardoor is het nu een schiereiland met maar één toegang. In Park de Polder zijn er inmiddels twee nieuwe fietspaden aangelegd die het bestaande fietspad verbinden met enerzijds, via een tunnel onder de N209, het Triangelpark en Hillegersberg en anderzijds, via een brug over de nieuwe snelweg, met Schiebroek. Het duurt nog wel even voordat de fietspaden gebruikt kunnen worden!

A16 Rotterdam

De nieuwe snelweg krijgt steeds meer vorm. Je ziet op allerlei plaatsen dat de taluds opgevuld worden. Eind dit jaar moet dat klaar zijn en eind volgend jaar kan er dan ingeplant gaan worden. Intussen is het recreaduct tussen de Vlinderstrik en het Schiebroeksepark bijna klaar, afgezien uiteraard van de inrichting. Het is een indrukwekkend bouwwerk geworden. Duidelijk is tegelijkertijd dat de snelweg op die plek door de aanleg van een hoge dijk aan beide zijden, volledig onzichtbaar wordt.

Een bijvangst bij het aanvaardbaar inpassen van de snelweg is een plan van Rijkswaterstaat om ook de dieren te plezieren door het aanbieden van een **Faunatoren**, te plaatsen in de omgeving van de snelweg. Voor wie niet weet wat je je daarbij voor moet stellen, waar ik ook zelf toe behoor, biedt het internet uitkomst. Het gaat niet om een uitkijktoren om de fauna te bestuderen maar om een woontoren voor allerlei dieren, insecten, vogels, vleermuizen, egels en wat zich er nog meer bij wil voegen. We zijn met een kleine delegatie met o.a. mensen van SBB op zoek gegaan naar een geschikte open plek, goed zichtbaar maar tegelijkertijd niet al te druk. De constructeurs van de toren hebben wat mogelijkheden genoteerd en zijn aan de slag gegaan om een voorstel op tafel te krijgen. Ik ben benieuwd wat er tevoorschijn komt!

ULC Klappolder Bleiswijk

Een flink deel van het bedrijventerrein Klappolder in Bleiswijk heeft een andere eigenaar gekregen. Ik schreef er eerder over. Een nog open ruimte is inmiddels bebouwd op basis van het oude bestemmingsplan maar om het hele gebied anders in te kunnen richten, is er nu een nieuw bestemmingsplan gepresenteerd. Bestaande gebouwen worden mogelijk afgebroken en nieuwe zullen worden gebouwd. Het gaat nog maar over het voorontwerp maar we hebben er toch op gereageerd omdat we tot de echte belanghebbenden behoren. De Bleiswijkse Fles, het natuurgebied langs de Rotte, grenst er immers direct aan. We hebben ons dan ook al in een eerder stadium met de plannen bezig gehouden door te vragen om een hoge, met bomen en struiken beplante, grondwal als afscheiding. Daarnaast ook een brede watergang met natuurvriendelijke oevers. Aan dat alles is voldaan: grondwal, beplanting en watergang zijn er. We hebben daarom vooral nog gereageerd op de landschappelijke impact van het plan en de duurzaamheid. Er wordt voor een fors gedeelte van de bebouwing gevraagd om een hoogte van 25 meter i.p.v. de toegestane hoogte van 16,5 meter. Dat vinden we te massief in die omgeving. Verder hebben we gevraagd om voor te schrijven dat de daken van de gebouwen voorzien worden van zonnepanelen. Dat konden we in de plannen niet terugvinden.

Recreaduct over de A16 Rotterdam. © Jaap van Lien

Groenzoom

Deze winter is een deel van onze manschappen bezig geweest met het afwerken van twee eilandjes die op initiatief van beheerder Cor Noorman kaal gemaakt waren om vogelsoorten te trekken die nog geen echt broedterrein hadden zoals visdiefjes en kleine steltloperjes. Een van de eilandjes was bekleed met een dikke laag schelpen, het grotere eiland mocht weer begroeien. Onlangs konden we vaststellen dat op de schelpen verschillende kokmeeuwen zaten maar dat zich ook enkele visdieven hadden gevestigd en er een oeverloper rondscharrelde. Afwachten natuurlijk of de meeuwen het eiland niet helemaal overgaan nemen, maar voorlopig een mooi begin! De klapper kwam in een ander deel van de Groenzoom waar we een Steltkluit op het nest zagen zitten! In mijn mooie vogelgids van 20 jaar terug werd nog vermeld dat de steltkluit een zeer zeldzame dwaalgast was. Nu dankzij een ingreep die een geschikte biotoop opleverde, op een nest in de Groenzoom! Hoeveel mooier kun je het nog hebben? <<

Rotta natuurwerk

Rien van der Vorm

Natuurdoelen

Wij werken bij ons natuurwerk met zogenaamde natuurdoelen, je beschrijft in het kort de natuurlijke staat bij aanvang en wat je wilt bereiken met je beheerwerkzaamheden. Daarin bepaal je welke soorten zouden moeten profiteren van je werkzaamheden, zonder andere uit te sluiten, bijvoorbeeld meer dood hout voor spechten, en meer bloemen door maaien.

Onlangs kreeg ik de vraag van de werkgroep Rotta Onderzoek wat de natuurdoelen zijn van Staatsbosbeheer bij de voorgenomen bosbeheerwerkzaamheden in de Bleiswijkse Zoom in 2024. Ik wist het niet, volgens mij werken zij niet met natuurdoelen, maar met bosbeelden waarin geen aandacht is voor specifieke natuur maar hoe het bos er uit moet zien over pakweg 50 jaar.

Even voor de duidelijkheid de werkwijze van Staatsbosbeheer in de Rottemeren, zij is geen eigenaar van het gebied maar uitvoerder van het beleid van het Recreatieschap Rottemeren. En het Recreatieschap heeft maar één doel: het creëren en onderhouden van een recreatiegebied. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen intensieve en extensieve vormen van recreatie. Men heeft wel oog voor het behoud van het groenblauwe karakter, maar wel van de gedachte om een prettig verblijf van mensen te faciliteren.

Voor de zogenaamde natuurparels zijn wij van Rotta Natuurwerk verantwoordelijk. Wij beoordelen wel in het jaarlijkse overleg met Staatsbosbeheer hun voorgenomen bosbeheerplan, maar niet op gewenste natuurdoelen zoals wij dat doen in 'onze' natuurparels.

Maar het is zeker het overwegen waard om samen met de Werkgroep Onderzoek van Rotta ook voor de bossen en moerassen als geheel natuurdoelen op te stellen. In ieder geval voor de relatief rustige delen.

Hoe gaat dat in zijn werk bij Staatsbosbeheer? Zij werken met een digitaal systeem: het **Terrein Beheer Model** (TBM). Hierin staat elke meter beschreven: wat is de begroeiing, wat is het gebruik en het beheer ervan per jaar. Dus intensief gebruik is intensief beheer.

Onze natuurparels staan daarin te boek als 'beheer door derden'. Wij dus, geen beheer door Staatsbosbeheer of in overleg met Rotta. Ook al het rietbeheer is in overleg met Rotta gefaseerd in een driejarige cyclus, met kleine maaivakken en soms het laten staan van bomen in het riet, dit alles tot op detail ingetekend op een digitale kaart en voor iedereen duidelijk.

Rotta Onderzoek gaat de komende tijd inventariseren welke gebieden in aanmerking komen voor het opstellen van een natuurdoel en dat met SBB bespreken om in het TBM op te nemen en te gaan gebruiken bij het beheer. <<

En ondertussen ging het natuurwerk ook gewoon door. Links het knotten van de laatste wilgen. Rechts verzamelt de reuzenberenklauwenuitsteekploeg zich weer na een ochtend reuzenberenklauwen uitsteken in het Hoge Bergse Bos. Volgens opperuitsteeker Henk Starink dit voorjaar wel zo'n 14.000 !!!

Rotta Rangers en Kapoentjes

Ontdekken de natuur

met de zomer in je bol!

Wat we hebben gedaan...

In maart hebben de Rangers gevlochten aan onze Wilgwam en vlechtscherm in de Overhoek bij het Trefpunt, een heel karwei. De Wilgwam is nu helemaal klaar, dus kom er weer eens kijken en ga er in zitten.

De Kapoentjes mochten de Wilgwam meteen gebruiken bij hun struintocht naar insecten die in de lente kleine bloempjes bezoeken, en ook hebben ze goed gekeken hoe een bloem in elkaar zit en wat insecten daar doen.

Als je dit leest, is onze slootjesexpeditie alweer geweest, maar je kunt de hele zomer zelf nog ontdekken welke 'monsters' er in de slootjes leven. Kijk op de pagina hiernaast.

En wist je dat paardenbloemen...

- wel meer dan 400 soortgenoten hebben en ze allemaal geel zijn.
- gaan bloeien zodra de zon opkomt en als het donker wordt de bloemen weer dicht gaan.
- als het bewolkt is of regent gewoon dicht blijven.
- ook wel blaasbloemen worden genoemd.
- belangrijk zijn voor vlinders, bijen en andere insecten voor de honing en het stuifmeel.
- twee keer per jaar bloeien: in de lente en in de herfst.
- de jonge blaadjes heel lekker zijn in de sla.

Na de zomer kun je op 2 september mee met een spannende wandeling door ons moerasgebied het Koornmolengat. Kijk ook op de website www.rotta-natuur.nl wanneer er weer een excursie is van de Rangers of Kapoentjes! Ga je net naar de basisschool, kom dan eens gezellig met je vader, moeder, opa of oma naar de Kapoentjes in het Trefpunt. Je bent van harte welkom!

Vijfde editie *Vang de watermonsters*

Natuur & Milieu en het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) organiseren dit jaar voor de vijfde keer op rij het burgeronderzoek 'Vang de Watermonsters'. We hopen dat jij ook dit jaar weer meedoet aan dit belangrijke evenement.

De resultaten van de afgelopen vier jaar maken pijnlijk duidelijk dat het slecht gesteld is met de slootjes en de plassen in onze woonomgeving: in 2022 had 80% van alle kleine wateren in Nederland een matige tot slechte waterkwaliteit. Deze wateren zijn belangrijk voor het welzijn van dieren, planten en uiteindelijk ook voor de mens.

Doe jij dit jaar ook (weer) mee aan 'Vang de Watermonsters'? Het werkt als volgt. Als je je aanmeldt als deelnemer - <https://bit.ly/3njbF1z> - kun je online een gratis training volgen om goed voorbereid te zijn op het veld-werk. Ook ontvang je een meetkit om direct mee aan de slag te kunnen. Er zit een handleiding bij, een zoekkaart voor waterdiertjes en reageerbuisjes waarmee je in vijf singels, sloten of waterplassen kunt meten. Tot slot vragen we je om de meetresultaten tussen 1 juni en 13 augustus door te geven aan Natuur & Milieu. De reageerbuisjes met watermonsters kun je gratis per post naar het NIOO-KNAW sturen, waar ze geanalyseerd worden. Vul daarnaast je meetgegevens in op het online meetformulier.

Zodra alle gegevens geanalyseerd zijn, laten Natuur & Milieu en het NIOO-KNAW weten hoe het gesteld is met de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Op 10 juni hebben de Rotta Rangers ook weer met de Projectgroep Oppervlaktewaterkwaliteit Oostland (POkO) waterdiertjes gevangen. Ook die resultaten zijn op de website van Natuur en Milieu ingevoerd.

Doe ook mee!

INTEGRALE ONKRUIDBESTRIJDING VOLGENS 'DE PUNT METHODE'

DE JUISTE MACHINE OP DE JUISTE PLEK EN COMBINEER!

GEEN GIF MEER NODIG!

RED-GREEN®

- CO² neutraal
- Geen fossiele brandstof meer zoals LPG
- Gebruikt biomassa om mee te 'branden'
- Voor grootschalig werk

KANT BRAND STEKER®

- 5x per jaar strak gestoken grasrand
- Geen afvalkosten
- Lagere veegkosten
- Reinigende werking

BLUE-GREEN®

- CO² neutraal
- Elektrisch rijden
- Geen fossiele brandstof meer zoals diesel, maar biomassa
- Heet water 98°C
- Geen overlast, herrie en/of stof
- Eenvoudige techniek
- Voor kleinschalig werk

MACHINAAL VEGEN

- Dulevo 5000 D
- Euro 5 met Adblue
- Super fijnstoffilters
- Heel zuinig met waterverbruik
- Razend snel

- 'DE PUNT METHODE' IS GOEDKOPER DAN SPUITEN ALS JE ALLES EERLIJK MEETELT!
- GOED TOEPASBAAR MET INZET SW-MEDEWERKERS EN MENSEN MET EEN AFSTAND TOT DE ARBEIDSMARKT (SROI).
- GEEN RESISTENTE SOORTEN EN NIET WEERSGEVOELIG.

Groen-aannemingsbedrijf
Punt B.V.

Chroomstraat 1d • 3067 GN Rotterdam • Telefoon: (010) 420 60 26 • E-mail: info@groen-puntbv.nl • www.groen-puntbv.nl

Indien onbestelbaar retour: Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

MB 135 ekster © Chris van Rijswijk

MB 136 aalscholver © Chris van Rijswijk

Mystery Bird

Chris van Rijswijk

MB135 ekster

Deze vogel is een kraai-achtige. Dat ziet zelfs mijn neefje van vijf. Tenminste, dat hoop ik. Ik kan nu wel schrijven dat die gasten alleen interesse hebben in smartphones en andere beeldschermen en niet buiten komen, maar dat doe ik niet. Nee, ik wil het hebben over de kraaienfamilie. Leuke vogels zijn dat. Als ik een vogel mag zijn, dan kies ik voor de kauw. Altijd gezellig in een groepje. Nu ben ik niet zo'n groepsmens, juist daarom vind ik kauwen zo leuk. Een soort van projectie, zegt mijn psycholoog. Maar goed, ook daar wil ik het niet over

hebben. Waar wel over? Dat de vogel op de foto geen kauw maar een ekster is. Hij heeft namelijk geen lichte iris.

MB13 aalscholver

Donkere foto's vind ik als vogelfotograaf fantastisch. Hoe donkerder hoe liever. Ook daar heeft mijn psycholoog een uitleg over. Die zal ik hier niet delen. Als je echt nieuwsgierig bent, mag je best mailen. Welke vogelsoort is de vogel op de foto? Het is een voorbijvliegende aalscholver. Het lijkt wel of hij een kuifje heeft! Klopt! Ook de 'gewone' aalscholver heeft in broedkleed een klein kuifje.

Bijgaand 2 nieuwe foto's. Je kunt je oplossing naar mij mailen (cdvrijswijk@gmail.com) of zelf de antwoorden onthouden. De oplossing staat in het volgende nummer. Kijk ook eens op mijn website: www.birdshooting.nl

MB 137 © Chris van Rijswijk

MB 138 © Chris van Rijswijk